

3. Morocco modernizes agriculture sector. An ambitious green plan [Electronic resource]. – Mode of access: <http://wsimag.com/economy-and-politics/17773-morocco-modernizes-agriculture-sector>

4. Morocco: the challenge of becoming an emerging economy [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.coface.com/News-Publications/Publications/Morocco-the-challenge-of-becoming-an-emerging-economy>

5. Trade Map. Trade statistics for international business development [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.trademap.org/>

Д. В. Салмінський,

здобувач кафедри міжнародних фінансів,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана», м.Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Спочатку операції з обміну валют виникли в глибоку давнину в формі обмінної справи в Стародавньому світі і Середньовіччі, тобто, валютні відносини налічують багато століть. Однак валютні ринки в сучасному розумінні склалися в ХІХ ст. Точніше міжнародний (або світової) валютний ринок - Forex отримав потужний стимул до розвитку в 1972 р., коли США оголосили про рішення скасувати конвертованість долара в золото за фіксованим курсом. Світова економіка стала використовувати плаваючі та інші режими валютних курсів. Також на початку ХХІ важливу роль у розвитку ринку зіграло подальше вдосконалення засобів зв'язку: телеграфу, телефону, телекса і розвиток інформаційних технологій, Інтернету, що дозволили спростити контакти між суб'єктами валютного ринку, вільно отримувати в режимі реального часу інформацію про курси валют, тенденціях в економіці і політиці, кон'юнктурі. Крім того сприяли його розвитку стрімке зростання світової економіки і міжнародних економічних зв'язків.

В даний час світовий (міжнародний) валютний ринок є найбільшим і найбільш ліквідним. Оцінки його оборотів різні, але більшість авторів (стосуються цієї теми небагато) відзначають вельми великі обсяги операцій. Обіг валютних ринків визначається наступним чином. Раз в три роки (починаючи з 1989 р.) національні центральні банки по методології Банку міжнародних розрахунків (БМР) збирають протягом місяця інформацію про операції на валютному ринку. Дана інформація обробляється і представляється в огляді БМР. Крім того, огляди з торгівлі валютою і положенню на валютних ринках готують окремо центральні банки Австралії,

Канади, Великобританії, США, Сінгапуру і Японії. Постійно вельми ретельним вивченням різних аспектів валютного ринку займаються приватні дослідні організації.

Згідно з останньою доповіддю БМР на квітень 2013 р. щоденний обсяг торгівлі валютою склав 5,3 трлн. дол. США. В доповіді були враховані дані від центральних банків і ін. відомств з 53 найбільш розвинених країн світу, включаючи Російську Федерацію. В опитуванні брав участь і 1300 банків і ін. суб'єктів валютного ринку.

Щоденний оборот світового валютного ринку в десятки разів перевищує обсяг світової торгівлі товарами, послугами, торгівлі акціями, в 8-10 разів перевищує обсяг світового ВВП.

Темпи розвитку валютного ринку оцінюються неоднозначно. За одним даними він розвивається дуже швидко, з 10 – 20 млрд дол. в 1979 г. до 2 трлн. дол. в 2008 р., тобто зростання в 100 разів. Останнім час, зростання валютного ринку ненабагато відрізняється від решти видів МЄВ (Міжнародних економічних відносин). Так, по відомостями Конференції ООН по торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), з 1980 р. по 2011 р. міжнародний експорт товарів зріс в 5,2 раза, Міжнародний і експорт послуг – в 5,1 раза, імпорт прямих іноземних інвестицій збільшився в 7, 4 раза. Приблизно за той же період – з 1992 р. по 2010 р. – оборот валютного ринку виріс в 4,8 раза, що наочно видно з таблиці 1. Якщо враховувати показники 2013 р., то зростання складе 6,5 раза, що цілком порівнюється з темпами зростання в інших видах МЄВ.

Таблиця 1

**Денний оборот світового валютного ринку в 1992 – 2013 рр,
(млрд дол. США) [1]**

Рік	1992	1995	1998	2001	2002	2007	2010	2013
Сума	820	1190	1527	1239	1934	3224	3981	5345

У міжнародних економічних відносинах, а отже в торгівлі валютою беруть участь всі країни світу, проте обсяги операцій розділені вельми нерівномірно. Зростає концентрація обсягів у невеликому числі фінансових центрів, що видно з таблиці 2.

Провідне місце в торгівлі валютою займає Великобританія – 40,9%, далі йдуть США – 18,9%, Сінгапур – 5,7%, Японія – 5, 6%, Гонконг – 4,1%. На п'ять країн лідерів припадає 75% обсягу операцій. Характерний зростання концентрації торгівлі, в 1989 їх питома вага склала 69,5%.

Лідуюче положення Великобританії, близьке до монопольного, лише зміцнюється з часом. Якщо в 1989 на неї припадало 32,6% обороту валютних операцій, то в 2013 – 40,9%. Вельми високі тут темпи зростання торгівлі - в 4 рази з 1989 р., Що вище середньосвітового рівня. Друге місце також впевнено, з великим відривом, займають США. Якщо в 1989 на них

припадало 18,3% обсягу валютних операцій, то в 2013 – 18,9%. Збільшення приросту практично збігається зі середньосвітових – 3,3 рази. Збільшив свою питому вагу і перейшов на п'яте місце Гон-Конг – в 1989 питома вага – 3,8%, в 2013 – 4,1%. Темп росту вище середньосвітового – 3,4 рази. [2]

Таблиця 2

Географічний розподіл торгівлі валютою (млрд дол. США, %)[1]

Назва	1998		2013		Приріст
	сума	%	сума	%	
Світ	2099	100	6671(*)	100	3,2 рази
Велика Британія	685	32,6	2726	40,9	4 рази
США	383	18,3	1263	18,9	3,3 рази
Сінгапур	145	6,9	383	5,7	2,6 рази
Японія	146	7,0	374	5,6	2,6 рази
Гон - Конг	80	3,8	275	4,1	3,4 рази
Швейцарія	92	4,4	216	3,2	2,3 рази
Інші	568	27	1434	21,6	2,5 рази

* З урахуванням подвійного рахунку

Поряд з успіхами, спостерігалися і невдачі. Зокрема Японія, внаслідок невисоких темпів зростання, перемістилася з третього (питома вага в 1998 - 7%) на четверте (питома вага – 5,6%), поступившись Сінгапуру. Помітний спад спостерігався в Німеччині. Якщо в 1989 ця країна входила в п'ятірку лідерів (питома вага - 4,7%, а обсяг торгівлі – 100 млрд дол. в 1998), то в 2013 у ФРН - 1,7% питома вага і обсяг операцій – 111 млрд дол. Така ж ситуація характерна для Франції – 1989 – питома вага – 3,7%, в 2013 – 2,8%. Частково зменшення питомої ваги цих країн пов'язане з переходом на євро. Певні труднощі відчуває і Швейцарія, що виразилося в зниженні її питомої ваги, (1998 – 4,4%, 2013 – 3,2%). Тут у наявності прояв конкурентної боротьби.

Основний сенс комерційної торгівлі валютою на світовому ринку полягає у арбітражі. В даному випадку арбітраж – це звичайний процес купівлі та продажу валюти з отриманням прибутку за рахунок різниці цін на ринках. Так валюта, наприклад долар США, має різну вартість в різних країнах і навіть у межах однієї і тієї ж країни. Оскільки в кожній угоді, операції беруть участь мінімум два учасника: продавець і покупець і відповідно дві валюти, то при підведенні підсумків, а кожна сторона враховує угоди окремо, сума обороту становить 200%.

Найбільш використовуваною на валютному ринку валютою, причому не втрачаючою з часом свого значення, є американський долар. Якщо в 1998 питома вага долара в обсязі торгівлі дорівнював 86,8%, то в 2013 – 87%. Безсумнівно лідерство долара забезпечується не тільки економічними, а й політичними, військовими, культурними та іншими факторами. Друге місце впевнено займає євро, за останні роки його питома вага дещо знизився. В

2001 на євро припадало 37,9 % обороту торгів, в 2013 – 33,4% [3]. Японська ієна і англійський фунт також впевнено займають третє і четверте місця, їх позиція змінюється з часом досить незначно. На п'яте місце піднявся австралійський долар, що досяг значних успіхів. У 1998 його частка дорівнювала 3,0 %, а в 2013 – вже 8,6%. Швейцарський франк перемістився з четвертого місця в 1998 на шосте в 2013 Його питома вага відповідно знизився з 7,1% до 5,2%. Значно зміцнили свої позиції канадський долар, мексиканське песо, юань, який останнім часом має стійку тенденцію до збільшення питомої ваги на світовому валютному ринку через перехід Китаю на міжнародні розрахунки в юанях, новозеландський долар, шведська крона. Що видно з таблиці 3.

Таблиця 3

Валюти - лідери світового валютного ринку, %[1]

Рік	1998 р.		2013 р.	
	питома вага	місце	питома вага	місце
USD	86,8	1	87,0	1
EUR	.....	32	33,4	2
JPY	21,7	2	23,0	3
GBP	11,0	3	11,8	4
AUD	3,0	6	8,6	5
CHF	7,1	4	5,2	6
CAD	3,5	5	4,6	7
MXN	0,5	9	2,5	8
CNY	0,0	3,0	2,2	9
NZD	0,2	17	2,0	10
SEK	0,3	11	1,8	11
RUB	0,3	12	1,6	12
OTN	63,7		16,3	
Всього	200		200	

Примітка: usd – американський долар, eur – євро, jpy – японська ієна, gbp – англійський фунт стерлінгів, aud – австралійський долар, chf – швачок – царський франк, cad – канадський долар, mxn – мексиканське песо, cny – юань – женьмінбі, nzd – новозеландський долар, sek – шведська крона, rub – російський рубль, otn – інші валюти.

Як впливає з табл. 3, провідні місця на ринку займають чотири валюти: американський долар, євро, японська ієна і фунт стерлінгів. На них припадає значно більше половини обсягу торгівлі валютою – 155,2%, причому за 2000 роки їх частка істотно зміцнилася, що частково пов'язано з введенням євро [4].

Чинені валютні операції досить різноманітні. З них найбільш поширеними є такі: 1) спот – 38% обсягу торгівлі на квітень 2013 Їх суть полягає в купівлі – продажу валюти на умовах її поставки банками контрагентами на другий робочий день з дня укладення угоди за курсом,

зафіксованим в момент її укладення. 2) термінові угоди – 62%, в т. ч. Форвард аутрайт або прямий форвард – 13%, валютні свопи – 42%, опціони та інше – 7%. [5].

Як висновок можна сказати наступне: досить впевнено тривають одночасно процеси глобалізації та інтернаціоналізації валютного ринку, відбувається подальше збільшення вже досягнутого гігантського обсягу операцій, в наявності певна непрозорість структури та окремих аспектів ринку, – помітний зростання концентрації валютних угод, наявність жорсткої конкуренції та слабка можливість прогнозів високої точності через неоднорідність умов.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Банку Міжнародних Розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>
2. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: учеб. / Л.Н. Красавиной. – [3-е н., перераб. и доп.] – М.: Финансы и статистика, 2007. – 576 с.
3. Буднік М.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. / М.М. Буднік, Л.С. Мартюшева, Н.В. Сабліна. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 334 с.
4. Васильєва В.В. Фінансовий ринок: навч. посіб. / В.В. Васильєва, О.Р. Васильченко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 368 с.
5. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. / С.М. Еш. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.

В. В. Сидоренко,

*студент напряму підготовки «Менеджмент»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Управлінське рішення є інструментом впливу на об'єкт управління та окремі його підсистеми, важливою ланкою формування та реалізації відношень управління в організації; складає основу реалізації кожної функції менеджменту.

Управлінське рішення характеризується: директивністю (єдиноначальність і обов'язковість виконання); своєчасністю (рішення, прийняте із запізненням, втрачає свій сенс). Поточні проблеми повинні вирішуватися відразу, по мірі їх виникнення, а прийняті рішення слід реалізовувати негайно.